

Quản lý giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên các trường đại học hiện nay

Nguyễn Văn Minh*

*ThS. Trường Đại học Nguyễn Tất Thành

Received: 2/3/2024; Accepted: 8/3/2024; Published 19/3/2024

Abstract: National defense and security education for students plays a particularly important role in the cause of building an all-people national defense, associated with the people's security posture and firmly protecting the Fatherland. However, the actual management of this work at universities still has some shortcomings, so the quality and efficiency are not high. Therefore, the article focuses on clarifying the basic content of defense and security education management for students, thereby providing appropriate solutions, contributing to helping subjects overcome the inadequacies, promoting management efficiency in performing the task for students at universities.

Keywords: Defense and security education, students, efficiency, management, solutions.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục quốc phòng và an ninh (QP và AN) là nội dung học tập đặc thù trong các trường đại học nhằm nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của thế hệ trẻ đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Và đó cũng là tầm quan trọng của giáo dục QP và AN trong các trường đại học, là một trong những nhiệm vụ quan trọng góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện, tạo cho thế hệ trẻ có điều kiện tu dưỡng phẩm chất, rèn luyện năng lực, góp phần giáo dục thế hệ tương lai của đất nước có đạo đức trong sáng, có ý chí kiên cường. Môn học này còn có tác dụng rèn luyện tác phong nghiêm túc, tinh thần đoàn kết, ý thức tổ chức kỷ luật trong nhà trường. Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII đã xác định: “Đổi mới và nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác giáo dục, bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh cho cán bộ, công chức, viên chức và cho toàn dân, bảo đảm phù hợp với từng đối tượng, chú trọng giáo dục, thống nhất, nâng cao nhận thức về đối tác và đối tượng, nắm vững đường lối, quan điểm, yêu cầu, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới”(1). Đối với các trường đại học, thực hiện giáo dục QP và AN cho sinh viên (SV) là nhiệm vụ bắt buộc, tuy nhiên hiện nay chất lượng giáo dục chưa đồng đều và có thời điểm chưa cao. Có nhiều nguyên nhân, trong đó có nguyên nhân từ khâu quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV chưa đạt đến hiệu quả mong muốn. Từ thực tế đó, rất cần nghiên cứu chuyên sâu, từ đó đề xuất các giải pháp phù hợp, khả thi trên cơ sở khoa học quản lý giáo dục để chỉ đạo thực tiễn, góp phần phát huy hiệu quả quản lý thực

hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quan niệm về quản lý và quản lý giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học

Trước hết, cần nhận thức đúng bản chất của quản lý, từ đó có cơ sở hiểu rõ hơn về quản lý giáo dục nói chung, quản lý giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học nói riêng. Thuật ngữ “Quản lý” có nhiều quan điểm, cách khái quát và hiểu nó khác nhau, tùy thuộc khi phát biểu đứng trên góc độ nào. Theo tác giả Đặng Thành Hưng: “Quản lý là một dạng lao động đặc biệt có giá trị gây ảnh hưởng, tác động đến con người, các quá trình tự nhiên và kỹ thuật, điều khiển, phối hợp lao động của người khác hoặc của nhiều người khác trong cùng tổ chức hoặc cùng công việc, nhằm thay đổi hành vi và ý thức của họ, định hướng và tăng hiệu quả lao động của họ để đạt mục tiêu của tổ chức, hoặc lợi ích công việc cùng sự thỏa mãn của những người tham gia”(2). Từ quan niệm đó, theo tác giả, có thể khái quát: Quản lý giáo dục QP và AN cho SV là hệ thống các tác động của chủ thể quản lý đến toàn bộ đối tượng quản lý, nhằm đạt tới mục tiêu quản lý là tạo ra hiệu quả mới trong thực hiện chương trình giáo dục QP và AN cho SV, góp phần giúp họ chiếm lĩnh kiến thức, kỹ xảo và kỹ năng quân sự cần thiết, đáp ứng yêu cầu thực hiện nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới.

Quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV của chủ thể ở các trường đại học có vai trò đặc biệt quan trọng, bởi nó phản ánh đến chất lượng thực hiện nhiệm vụ này diễn ra và thực thi có hiệu

quả, góp phần trực tiếp giúp mục tiêu giáo dục QP và AN cho SV trở thành hiện thực.

- *Mục tiêu quản lý* thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV là phát huy tối đa tiềm năng, trí tuệ, sự năng động, sáng tạo, tính “tích cực hoá” của chủ thể, nhằm nâng cao hiệu quả quản lý giáo dục QP và AN cho SV.

- *Chủ thể quản lý* thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học là Ban Giám hiệu và Hội đồng trường, lãnh đạo chỉ huy Khoa Giáo dục QP và AN, các giảng viên trực tiếp thực hiện chương trình giáo dục QP và AN cho SV; các tập thể và cá nhân SV...

- *Đối tượng quản lý* bao gồm: các nguồn lực (nhân lực, vật lực, tài lực, tin lực, thời lực, chế lực...) đảm bảo cho sự vận hành thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV.

- *Phương thức quản lý* gồm các cách thức, biện pháp tác động, điều khiển của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý bằng hệ thống công cụ, phương tiện nhằm đạt mục tiêu quản lý.

- *Hệ thống công cụ quản lý* gồm: pháp luật của Nhà nước, thông tư, chỉ thị, hướng dẫn của cơ quan chức năng, quy chế giáo dục đào tạo của nhà trường và chương trình, kế hoạch dạy học.

2.2. Thực trạng và giải pháp phát huy hiệu quả quản lý giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học

Thực tế cho thấy, công tác quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học những năm qua, bên cạnh ưu điểm đạt được là cơ bản thì khâu quản lý thực hiện nhiệm vụ này đã và đang bộc lộ những bất cập, hạn chế chưa thực sự đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục đại học và tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đối với giáo dục. Những hạn chế trên có nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan; song có nguyên nhân do các công cụ quản lý chưa được nghiên cứu hoàn thiện phù hợp với thực tiễn phát triển khoa học, công nghệ và chuyển đổi số; cơ chế phân cấp quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN và dạy học môn học chưa thực sự rõ ràng, cụ thể; sự phối hợp lực lượng trong quản lý thực hiện nhiệm vụ này còn thiếu cơ chế đảm bảo và đặc biệt là còn thiếu những giải pháp phù hợp, mang tính khoa học. Để khắc phục hạn chế trên, phát huy hiệu quả quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học, tác giả đề xuất một số giải pháp chủ yếu sau:

Thứ nhất, hoàn thiện các công cụ quản lý chặt chẽ, phù hợp với từng cấp quản lý và thực tiễn phát

triển khoa học, công nghệ và chuyển đổi số.

Đây là giải pháp có ý nghĩa quan trọng hàng đầu vì để kiểm soát được hành vi của con người phải có đủ luật và luật đó phải phù hợp với từng đối tượng quản lý; nó là yếu tố ban đầu ảnh hưởng đến hiệu quả quản lý. Để chỉ đạo, thực hiện nhiệm vụ quản lý giáo dục QP và AN cho SV và dạy học môn học, nâng cao hiệu quả quản lý và chất lượng dạy học môn học cho SV thì giải pháp này có vai trò trọng yếu, cần được các cấp quản lý quan tâm phối hợp thực hiện hoàn thiện cho phù hợp với thực tiễn phát triển khoa học, công nghệ và chuyển đổi số. Nội dung và yêu cầu của giải pháp đòi hỏi chủ thể quản lý các cấp cần nhận thức đúng đắn vai trò, tầm quan trọng của các công cụ quản lý (thiết chế, quy định...) ảnh hưởng đến hiệu quả quản lý dạy học môn Giáo dục QP và AN ở các trường đại học hiện nay; từ đó, gắn với trách nhiệm chính trị trong thực thi công tác nghiên cứu, bổ sung, sửa đổi để ngày càng hoàn thiện cho phù hợp với sự phát triển khoa học, công nghệ và chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ trên mọi lĩnh vực ở nước ta hiện nay và những năm tới.

Thứ hai, tổ chức phân cấp rõ ràng, cụ thể nhiệm vụ quản lý thực hiện Giáo dục QP và AN và dạy học môn học cho SV phù hợp với thực tế nhà trường.

Mục đích của phân cấp quản lý nhằm giúp hoạt động của các chủ thể quản lý diễn ra một cách chủ động, thường xuyên, chặt chẽ, khoa học và đảm bảo hiệu quả cao trong quản lý bởi nó là văn bản pháp lý trong chỉ đạo, tổ chức thực hiện nội dung, chương trình môn học theo quy định. Mặt khác, sự phân cấp quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN và dạy học môn học cho SV là trách nhiệm và nhiệm vụ cần thiết, quan trọng của cấp quản lý cao nhất ở nhà trường, đó là Ban Giám hiệu và Hội đồng trường, nhằm quản lý tập trung, thống nhất toàn bộ hoạt động này. Để thực hiện giải pháp này, trong triển khai phân cấp quản lý, Ban Giám hiệu và Hội đồng trường cần phân cấp phù hợp với nhiệm vụ của các cơ quan, đơn vị, tổ chức,... tạo thuận lợi cho họ thực hiện chức năng quản lý. Nhờ phân cấp rõ ràng, cụ thể và hợp lý giữa cơ quan quản lý cấp trên và trong nhà trường sẽ tạo khả năng huy động và sử dụng các nguồn lực phù hợp với từng cấp quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV; tạo điều kiện cho kiểm soát và giám sát hoạt động này. Đồng thời, trong thực hiện phân cấp quản lý, cần phân rõ trách nhiệm, quyền hạn, nội dung công việc cụ thể của từng lực lượng tham gia (cơ quan, đơn vị, tổ chức, đoàn thể, cá nhân...) và đảm bảo các nguồn lực cơ sở vật chất,

kỹ thuật, tài liệu, tài chính,... cũng như xác định cụ thể, rõ ràng thời gian bắt đầu triển khai và kết quả thực hiện.

Thứ ba, nâng cao hiệu quả phối hợp lực lượng quản lý, tạo sức mạnh tổng hợp trong tổ chức thực hiện nhiệm vụ Giáo dục QP và AN cho SV.

Đặc điểm nổi bật của quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học là cơ chế quản lý chung, nhiều lực lượng tham gia, được phân cấp cụ thể cho từng tổ chức, cơ quan, đơn vị, cá nhân; điều đó đòi hỏi cần có sự phối hợp lực lượng nhằm nâng cao hiệu quả quản lý, tạo sức mạnh tổng hợp trong tổ chức thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV; do vậy, đây là giải pháp có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với quản lý giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học hiện nay. Để thực hiện giải pháp này, Ban Giám hiệu và Hội đồng trường cần nắm vững thực trạng phối hợp lực lượng trong quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV của nhà trường; nhất là hiệu quả phối hợp giữa lực lượng quản lý cấp trên với nhà trường, giữa các cán bộ quản lý, những người thực thi nhiệm vụ với các tổ chức, đoàn thể của trường. Nhà trường cần căn cứ vào nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV để tổ chức phối hợp lực lượng trong quản lý, tạo sức mạnh tổng hợp trong tổ chức thực hiện, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ được giao. Xây dựng tiêu chí phối hợp lực lượng trong quản lý phù hợp với quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng như thực trạng và xu hướng phát triển nhà trường; nắm bắt và thực hiện rà soát chặt chẽ về chất lượng các hoạt động phối hợp giữa các lực lượng trong công tác quản lý.

Thứ tư, quản lý đảm bảo các nguồn lực vật chất, kỹ thuật và tài chính phục vụ hiệu quả nhiệm vụ Giáo dục QP và AN cho SV.

Đây là giải pháp quản lý quan trọng, thiết yếu của các trường đại học, nhằm hỗ trợ đảm bảo việc thực thi hiệu quả nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV đạt chất lượng mong muốn bởi đây là công cụ giảng dạy của giảng viên và phương tiện học tập của SV. Do đó, cần tăng cường quản lý đảm bảo số lượng, chất lượng các loại vũ khí trang bị, phương tiện dạy học, cơ sở vật chất và tài chính phục vụ dạy học tập trung. Thực hiện giải pháp này không chỉ khắc phục được tình trạng thiếu về số lượng chủng loại, yếu về chất lượng, sự đồng bộ của các loại cơ sở vật chất, vũ khí trang bị, phương tiện dạy học mà còn đảm bảo cho việc quản lý giữ gìn, bảo quản và sử dụng tốt, bền, an toàn, tiết kiệm, góp phần nâng cao hiệu quả quản lý các nguồn lực đó ở các trường đại học hiện nay. Để

thực hiện giải pháp này, Ban Giám hiệu và Hội đồng trường cần tập trung nắm vững thực trạng số lượng, chất lượng các loại vũ khí trang bị, phương tiện dạy học, cơ sở vật chất và tài chính phục vụ nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV. Chỉ đạo xây dựng kế hoạch đảm bảo cơ sở vật chất, vũ khí trang bị và phương tiện dạy học nhằm bổ sung đầy đủ số lượng, đảm bảo chất lượng và mang tính đồng bộ cao. Thực tế đang đòi hỏi phải không ngừng tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông hiện đại, các phương tiện kỹ thuật tiên tiến để đạt chất lượng cao trong dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh; đó là yêu cầu khách quan và cấp thiết trong bối cảnh mới.

3. Kết luận

Các giải pháp phát huy hiệu quả quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học hiện nay có mối quan hệ biện chứng chặt chẽ với nhau trong một chỉnh thể mang tính hệ thống. Mỗi giải pháp có vai trò khác nhau trong quản lý, có tính cấp thiết và hiệu quả đối với quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV. Chính vì vậy, trong quá trình tổ chức chỉ đạo thực hiện nhiệm vụ này, cần vận dụng đồng bộ các giải pháp, không được tách rời và thực hiện một cách độc lập, riêng lẻ. Tuy nhiên, tùy thuộc vào thực tiễn của từng nhà trường, các chủ thể vận dụng giải pháp quản lý nào cho phù hợp nhất, góp phần phát huy hiệu quả quản lý thực hiện nhiệm vụ giáo dục QP và AN cho SV các trường đại học hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- (1) Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*, Hà Nội.
- (2) Bùi Minh Hiền, Nguyễn Vũ Bích Hiền (đồng chủ biên), Hứa Hoàng Anh, Nguyễn Văn Anh, Nguyễn Thị Thu Hằng (2015). *Quản lý và lãnh đạo nhà trường*. NXB Đại học Sư phạm.
- (3) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập I. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- (4) Đặng Thành Hưng (2010), *Bản chất của quản lý giáo dục*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 60, tr.6-9.
- (5) Koontz, H., Odonnell, C., & Weihrich, H. (1998). *Những vấn đề cốt yếu của quản lý* (Vũ Thiệu, Nguyễn Mạnh Quân, Nguyễn Đăng Dậu dịch). NXB Khoa học và Kỹ thuật.